

Calderón de la Barca parafraseatuz: hodei guztia amets bat da, eta ametsak, ametsak dira. Antzerki-lan bat balitz bezala, hodeia ere tranbian dagoena despertsionalizatzeko sortutako fikzioa da, aldez aurretik artifizialki eraikitako irudiaren funtzioak egitera etorri dena, Estatuak: bost erraldoi teknologiko (hiru estatubatuar —Amazon, Google eta *Microsoft*— eta bi txinatar —*Baidu* eta *Tencent*—). *Amazon Web Services* (AWS) enpresak ‘cloud computing’ delakoaren munduko merkatuaren heren bat kontrolatzen du, *Microsoft Azure* %20 eta *Google Cloud* %10. Ibex-35aren bi herenek enpresa horien hodeian dituzte zerbitzariak. Era berean, web orriko trafiko guztiaren herena AWS da. Kable transozeanikoei eta konpainia horiek munduko zati handi batean zabalduzako datu-zentroei esker, lainoa kapitala menderatzeko sortu den makina handia bihurtu da, eta giza esperientzia eta ezagutza bildu ditu, merkatua errentagarri bihurtzeko; leku abstraktua da, eta Silicon Valleyren irudimenean harrapatuta geratu gara.

Praktikan, gure datu guztiak gordetzen diren espazio fisikoa da hodeia. Aplikazioen programazio-interfaze batzuen bidez zabalitzen da (API, ingelesezko siglen bidez), ordenagailuen artean bitartekari izateko. Azpirrutinen, funtzio operatiboan eta softwareak komunika daitezkeen prozeduren gainean abstrakzio-geruza moduko bat izango lirerateke. Edozein negozio edo gizarte-ekimen gauzatzeko, Interneten edozein zerbitzu martxan jartzeko edo, maila zehatzean, bilaketa bat egiteko edo edozein orritara sartzeko gaitasun konputazionala eskaintzen dute.

Modu filosofikoan edo dialektikoan begiratzen badugu, hodeiak sistema baten forma hautemangarriak irudikatzen ditu, kapitalismoa, hiltzera bideratua. Finezia kontzeptua gainditu arren, Frederic Jamesonen ideia ausarta burutzeko, kapitalismoa munduarekin batera amaituko baita; edo Walter Benjamin-ena, “gure belaunaldiaren esperientzia: kapitalismoa ez da heriotza naturalez hilko.” Hau da, orain arte bezala jarraituz gero, hodei kapitalistaren heriotza gure giza galbidetik bakarrik ikusi ahal izango da. Horrela, hodeiko estetika ulertzea da Barrokoak uzten digun herentzia, non Calderonek inork baino gehiago egin baitzuen, Benjamin-ek jasoko zuena esanez: “antzerki berrirako, Jainkoa tramoian dago”. Orduan, APlak XXI. mendeko apaiz eta aktoreak dira, irudi erlijiosoak sekularizatzen duten makinak, hau da, Silicon Valley enpresako zuzendari nagusiak. Jainkoak sinetsiz, lurretik kanpoko bizitza espekulatzen dute bidaia espazialen bidez. Bidaia horiek erakusten dute nola barneratu duten ideia aurreratua hainbeste filosofok: ez dago bizirik Lurrean. Geruza teknologiko ultramodernoaren ondorioz ulergarria dirudien mundu baten (interfaze teknologikoak) eta ezkututzen duten horren (galkorra) arteko amildegia erakusten dute; izan ere, gizakiaren eta unibertsoaren azken helmuga betiko desagertzearen logikan harrapatuta dago, hein batean, hodeian dauden konputazio-zerbitzuen edo adimen artifizialaren ondorioz.

Eta hodeia kapitalismoaren biziraupena bada, errentagarritasuna bizirik mantentzen duen medikuntzaren berri ematen du. *Microsoft* 16.960 milioi dolar sartu zituen hodeiko negozioan, 2020an baino %31 gehiago. Salmentak % 50 baino gehiago hazi dira urteko. *Google* kasuan, *Alphabet* 18.900 milioi euroko irabaziaz eman ditu hiru hilean behin, aurreko ekitaldian baino %68 gehiago.

Baina, nola adierazten da munduaren amaiera edo, gutxienez, nola baieztatu dezakegu abstrakzio hori bera dela, enpirikoki behagarria? Txosten batek honela erantzuten du: “petrolioaren eta gasaren industriak petrolioaren aroaren amaierari eta irabazien narriadurari aurre egin ahala, petrolio-korporazio nagusiek (*Shell*, *BP*, *Chevron*, *ExxonMobil* eta beste batzuk) hodeiko erraldioen gaitasun informatikoetara jo dute petrolio edo gas gehiago aurkitu,

atera eta ekoizpen-kostuak murrizteko, eta merkatura merkeago jarri dute”.

Aipatutako datuen artean, honako hauek nabarmendu behar dira: “iragarpen aurreratuen azterketek eta ereduak 425.000 milioiraino sor dezakete balioa 2025ean petrolio- eta gas-sektorearentzat”; “teknika horien gastua 2.500 milioitik 15.700 milioira igoko da 2030ean”; eta “adimen artifizialak %5 arte handitu ditzake ekoizpen-mailak”. Horrek, beraz, ondorioztatzen duen hipotesi akademikoaren arabera, produktibitateak eta efizientziak gora egiten dute lurrazaleko kateetan.

Kapitalismo fosilak lurra hiltzen du, kapitalismo digitalak kode batean sartzen du eta logika hori bere hedapenera arte erreproduzitzen du. *Microsoftek*, *Googlek* eta *Amazonek* diru asko gastatzen dute publizitatean eta harreman publikoetan, beren karbono-emisioak murrizteko konpromisoa azpimarratzeko, baina hiru enpresa horien hodeia osatzen duten programek helburu horiek arintzen dituzte. Karbono-emisioen maila are handiagoetan sartzen dute mundua, eta energia berriztagarrietarako trantsizioa atzeratzen dute. Enpresa horietako datu-zentroen energiaren erabilerak, hodeirik gabe, 200 TWh gastatzen ditu urtean batez beste. Energia nazionalaren kontsumoa baino gehiago da hori herri handiak dituzten herrialde batzuetan, hala nola Iranen. Adibidez, *Googlek* Finlandiako Hamina portuan duen tamaina handiko datu-zentroak bakarrik behar du 100 MW elektrizitate zerbitzariak elikatzeke. Danimarkako datu-zentroak elektrizitate-eskariaren kotara irits daitezke 2040an, 2017an zuen elektrizitate-kontsumo nazionalaren %33ra.

Gaur egun, inork ez du ukatuko gure bizitza digitaleko tramoian ere energia-eskaria ezkututzen denik, 2030erako munduko elektrizitate-eskariaren %21era iritsi ahal izango dena, eta 2040rako garraioaren berotegi-efektuko gas-isurien erdia eklipsatuko duena. Era berean, eraldaketa digitala kolapsoaren sinonimoa da, etorkizunera ez ezik, orainaldian ere begiratzen duen higadura. Gaur egun, informazio-teknologia deritzenen sektoreak munduko elektrizitatearen %7 inguru kontsumitzen du. Azpiegitura digitalak diesel-sorgailuak funtzionarazi behar ditu, elektrizitate-eskasia izanez gero, zerbitzariak funtzionamenduan mantentzeko. Horrek berotegi-efektua eragiten duten emisioak eta klima-aldaketak eragindako inpaktuak eragiten ditu. Hala, hodeiko konputazioan izandako aurrerapenak eta Interneteko zerbitzuen erabileraren hazkundera direla eta, teknologia digitalen sektore osoan azkarrago hazten den karbono-aztarna dute datu-zentroek.

Hala, pentsamendua fikziotik kanpo lekuz aldatu ondoren, ikus dezakegu hodeiaren zati handi bat zuzenean Interneteko 2.500 bazkideri baino gehiagori lotutako nodoez osatuta dagoela, 130 kokapen baino gehiagoko milaka konexioren bidez. Horrek esan nahi du giza zibilizazioaren ia erdia guztia lotuta dagoela transformazio digitala bere jabetzakoa den beste teknologia batzuekin azkar ordeztan duen historia izan dadin, irabaziaren tasa handia mantentzeko, irabazia irabazten duten enpresen zentro eta kontuen kablei esker.

Berotze globalaren automatizazioaren aurka, sozialismoak erantzuten du eragimenaren bilaketa bertan behera uztearekin (ahalik eta esfortzu txikienarekin Lurreko lursail handienak ustiatzea), giza helburu bakar gisa. Ez da esperientziarik behar ideologia positibista hori inpugnatzeko. Gure giza izaeran, hurbiltasun handiagoa dago autoerreproduzio iraunkorarekin, baliabideak banatzeko altruismoarekin eta horiek kontsumitzean elkartasunarekin. Ez da formula matematikorik behar gure adimenek kapitalismoa naturaz kanpokoa dela barneratzeko, baina ehunka milioi behar dira teknologien kodeetan

inskribatuta, kontrakoa sinesteko. Agian horregatik, lehenengo irteerak berotze globalaren automatizazioa desprogramatzen hasi beharko luke.

Etika desberdina beharko da zibilizazio garaikidea eraikitzeko, Lurreko bizitza errespetatzen duten parametroak dituzten kodeen mende. Printzipio batek, erantzukizun-printzipioak, etorkizuneko garapen eta diseinu teknologikoak gidatu beharko lituzke. Hans Jonas filosofoaren hitzetan, zeinak proposatu baitzuen kontzeptu hori 1980ko hamarkadan: “guk ez dugu eskubiderik etorkizuneko belaunaldikoa ez izatea aukeratzeko, ezta arriskatzeko ere”. Eta berriz ere Walter Benjamin filosofoari jarraitzen badiogu eta “suntsitzea beti eraikitzea dela” esaten badugu, orduan teknologia berrantolatzeak benetako giza bizitza bat irauteko balio beharko luke.

Gaitasun teknologikoei eusten dieten kodeak diseinatzerakoan, gure ekintzaren ondorioak etorkizuneko bizitza osorako suntsitzaileak ez izatea programatu ahal izango dugu, baizik eta alderantzizkoa giza mihiztaduraren iturria, non automatiza daitekeen edo izan daitekeen guztia balio ekologikoetan inskribatuta egongo den. Ezin dugu alde batera utzi galera infinituen arriskua irabazi finituen aukeren aldean. Une horretan bota beharko genuke larrialdi-balazta. Zibilizazio teknikoak klimari buruz egiten dituen lanen epe laburreko iragarpenek baliabideen kudeaketan ahalik eta eragimen handiena aurkitzera jotzen duten unean, irabazi gehienak ere lortzeko, basakeria besterik eragiten ez duten ideiek, kode horiek desartikulatzea da orain bertan imajina daitekeen ekintza bakarra. Baina, zer dago epe luzeko iragarpenetatik?

Azaleko irudiaren iturria: [“Monumento a Calderón de la Barca \(Madrid\) 06”](#) . Zaqarbal. [CC BY-SA 2.0](#) lizentziapean.

Soinu banda proposamena:

Zabaldu:

- [Click to share on Twitter \(Opens in new window\)](#)
- [Click to share on Facebook \(Opens in new window\)](#)
- [Click to share on Telegram \(Opens in new window\)](#)
- [Click to share on Pocket \(Opens in new window\)](#)